

Fokus på dagordningen

Syfte

- belysa dagordningsproblematiken genom en inventering av aktuella politiska frågor i *Fokusgrupper* (se Metodbank)

Bakgrund

Det var en gång tre pojkar som slogs om en chokladkaka. Då dök en farbror upp:

- Pojkar, pojkar! Inte ska ni slåss. Våld föder bara våld.
- Det här ska du inte lägga dig i, gubbdjävell!
- Det ska jag visst det, säger farbrorn. Jag är ju lärare här på skolan.
- Och? säger Per.
- Här på skolan har vi nolltolerans mot slagsmål.
- Och? säger Pål.
- Jamen, det är ju ett kollegiebeslut, fattat i demokratisk ordning!
- Jaha, säger den tredje pojken. Vet du vilka vi är då? Vi är De Tre Musketörernas Förbund och vi har efter moget övervägande enhälligt beslutat oss för att kämpa om chokladkakan i ädelt envig!

Verkliga tvistefrågor må vara mindre absurda och handla om viktigare saker. Men vill man inte bara undvika våldsamma lösningar utan också sådana som är auktoritära, hamnar man lätt i liknande svårigheter: parterna ingår i olika sammanslutningar som anser sig ha rätt att själva bestämma. Den här dagordningsproblematiken går att lösa om parterna kan finna sig i en gemensam demokratisk struktur. Här finns det olika varianter. T ex:

- reglerna på skolan bestäms på ett stormöte där alla i kollegiet och alla musketörer ingår som jämställda medborgare
- reglerna bestäms av ett demokratiskt valt organ där alla berörda grupper är representerade

1. Tema i fokus

”Aktuella frågor som det är viktigt att ta itu med”

2. Inventering

- gör en individuell idéstorm i grupper om högst 6 personer i varje. Varje deltagare skriver ner 5 aktuella frågor som hon eller han tycker det är viktigt att ta itu med. En fråga på varje post-it-lapp

3. Sortering och prioritering

- deltagarna presenterar frågorna för varandra och sorterar post-it-lapparna i grupper som hör ihop. Lappar som handlar om samma sak sätts ovanpå varandra
- varje deltagare prioriterar en tredjedel av de framlagda frågorna genom att sätta ett kryss på respektive lapp
- gruppen väljer ut de sju post-it-lappar som fått flest kryss för vidare bedömning

4. Bedömning av nuläget

Hur och var avgörs de gemensamt prioriterade frågorna idag? Placera var och en av de sju utvalda post-it-lapparna i någon av kolumnerna i nedanstående tabell.

1. **Individuellt** av deltagarna själva
2. **Internt** i den egna gruppen eller organisationen
3. **Förhandlingar** med utomstående aktörer men inga myndighetsbeslut

4-6. **Kommunalt/nationellt/internationellt**: frågor som dessutom kräver myndighetsbeslut på någon av dessa nivåer

7. **Oklart var**: sätt lappen i kolumnen längst till höger

1	2	3	4	5	6	7
Individuellt	Internt	Förhandlingar enbart	Kommunala beslut	Nationella beslut	Internationella beslut	Placeringen oklar

5. Gemensam analys

Jämför gruppernas resultat. Koncentrera er på de politiska frågorna (kolumn 3-7) och försök reda ut de som är oklara:

- Är flera beslutsnivåer inblandade? Hur löser man en sådan situation utan att hamna i kompetensvister?
- Finns det i nuläget alls någon sammanslutning som har frågan på sin dagordning? Om inte, vilken strategi bör i så fall väljas för att på sikt komma fram till en lösning?

Kommentarer

Om det finns oklara frågor som gruppen haft svårt att placera, beror det nog främst på att själva dagordningsproblematiken är komplex och svårlöst. Ingen enskild sammanslutning – inte ens mer eller mindre suveräna stater – är självstyrande i den meningen att medlemmarna har kontroll över en totalt *öppen dagordning* som tillåter dem att ta upp vilken fråga som helst. Ett folk drabbas ofta av andras åtgärder och på motsvarande sätt berörs ofta utomstående av den egna sammanslutningens beslut. Den här problematiken – att de berörda inte sammanfaller med folket (se kapitlet Demokratins ABC) – skulle i princip kunna lösas om:

- var och en har tillgång till flera olika sammanslutningar som tillsammans har befogenhet att fatta beslut i alla relevanta frågor
- och sammanslutningarna inte fattar beslut i samma typ av frågor

Federalism

Detta kräver ett system med flera och klart åtskilda beslutsnivåer: nationer, t ex, är ganska självständiga enheter med relativt öppna dagordningar som för det mesta delegerar beslut i skolfrågor, social service, sjukvård m fl. till enheter på lägre nivåer – exempelvis kommuner. De mindre enheterna får då en *begränsad* dagordning: de kan bara fatta beslut i en del typer av frågor. På motsvarande vis kan nationer delegera vissa mer övergripande frågor – säkerhet, handel, m fl. – till större internationella sammanslutningar.

Ett sådant system med ett flertal enheter på olika beslutsnivåer skulle kunna vara något så när demokratiskt förutsatt att enheterna är kopplade till varandra i en tydlig och välordnad *federal* struktur, där dagordningen på någon av de lägre nivåerna är relativt öppen medan den är klart begränsad på övriga nivåer. Det är ofta här det brister. Men vet man inte vem som delegerar vad till vem, finns det heller inga ansvariga. Många viktiga frågor kommer då inte att höra hemma någonstans.

Den här dagordningsproblematiken förvärras i storskaliga, representativa system där avståndet mellan de styrande och deras väljare är stort. Om representanterna förvandlas till ”dom däruppe” som driver sina egna frågor, är det bäddat för populistiska icke-

lösningar där normen om *Lika hänsyn* bara gäller den egna gruppen och en karismatisk ledare gör rent hus med *Självständighetsregeln*.